

TROISIÈME PARTIE.

Qui comprend ce qui s'est passé depuis la seconde Pâque célébrée par Jésus-Christ après son baptême, jusqu'à la troisième.

CHAPITRE PREMIER.

Génération du paralytique de la piscine, et discours de Jésus sur sa divinité.

Saint Jean. V, 1 et suivants.

1. Post hæc erat dies festus Judæorum, et ascendit Jesus Jerosolymam.
2. Est autem Jerosolymis probatica piscina, quæ cognominatur hebraico Bethesda, quinque porticus habens.
3. In his jacebat multitudo magna languentium, œcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum.
4. Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam, et movebatur aqua; et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat a quacunque detinebatur infirmitate.
5. Erat autem quidam homo ibi, triginta et octo annos habens in infirmitate sua.
6. Hunc cum vidisset Jesus jacentem, et cognovisset quia jam multum tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri?
7. Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, ut cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam; dum venio enim ego, alius ante me descendit.
8. Dicit ei Jesus: Surge, tolle grabatum tuum, et ambula.
9. Et statim sanus factus est homo ille; et sustulit grabatum suum, et ambulabat. Erat autem sabbatum in die illo.
10. Dicebant ergo Judæi illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum.
11. Respondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum tuum, et ambula.
12. Interrogaverunt ergo eum: Quis est ille homo qui dixit tibi: Tolle grabatum tuum, et ambula?
13. Is autem qui sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset: Jesus enim declinavit a turba consultata in loco.
14. Postea invenit cum Jesus in templo, et dixit illi: Ecce sanus factus es; jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.
15. Abiit ille homo, et nuntiavit Judæis, qui fecit eum sanum.
16. Propterea persequerantur Judæi Jesum, quia hæc faciebat in sabbato.
17. Jesus autem respondit eis: Pater meus neque modo operatur, et ego operor.
18. Propterea ergo magis querantur cum Judæis interficere, quia non solum solvebat sabbatum, sed et patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo. Respondit itaque Jesus, et dixit eis:
19. Amen, amen dico vobis: Non potest Filius a se facere quiddam, nisi quod viderit Patrem facientem; quæcumque enim ille fecerit, hæc et Filius similiter facit.
20. Pater enim diligit Filium, et omnia demonstrat ei, quæ ipse facit; et majora his demonstrabit ei opera, ut vos miremini.
21. Sicut enim Pater suscitavit mortuos, et vivificat, sic et Filius, quos vult, vivificat.
22. Neque enim Pater judicat quemquam, sed omnia judicium dedit Filio.
23. Ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem; qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem, qui misit illum.
24. Amen, amen dico vobis, quia qui verbum meum audit, et credit ei qui misit me, habet vitam æternam, et in iudicium non venit, sed transit a morte in vitam.
25. Amen, amen dico vobis, quia venit hora, et nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei, et qui audierint, vivant.
26. Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio habere vitam in semetipso.
27. Et potestatem dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est.
28. Nolite mirari hoc, quia venit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei.
29. Et iterum qui bona fecerunt, in resurrectionem vite; qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii.
30. Non possum ego a meipso facere quiddam; sicut audio, iudico, et iudicium meum iustum est; quia non quero voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.
31. Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum non est verum.
32. Alius est qui testimonium perhibet de me; et solo quia verum est testimonium quod perhibet de me.
33. Vos misistis ad Joannem, et testimonium perhibuit veritati.

34. Ego autem non ab homine testimonium accipio; sed hæc dico, ut vos salvi sitis.
35. Ille erat lucerna ardens et lucens; vos autem voluistis ad horam exultare in luce ejus.
36. Ego autem habeo testimonium majus Joanne; opera enim quæ dedit mihi Pater, ut periciam ea, ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.
37. Et qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me; neque vocem ejus unquam audistis, neque speciem ejus vidistis.
38. Et verbum ejus non habetis in vobis manens, quia quem misit ille, huc vos non creditis.
39. Scrutinamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere; et illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me.
40. Et non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.
41. Claritatem ab hominibus non accipio.
42. Sed cognovi vos, quia dilectionem Dei non habetis in vobis.
43. Ego veni in nomine Patris mei, et non accipitis me; si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.
44. Quomodo vos potestatis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, et gloriam quæ a solo Deo est, non queritis?
45. Nolite putare quia ego accusatus sim apud Patres; est qui accusat vos Moyses, in quo vos speratis.
46. Si enim crederetis Moysi, crederetis similiter et mihi; de me enim ille scripsit.
47. Si autem illius litteris non creditis, quomodo verbis meis credetis?

(La suite au chapitre XXVI.)

CHAPITRE II.

Epis rompus et froissés par les disciples de Jésus au jour du sabbat.

Saint Matthieu. XII, 1-8.

1. In illo tempore, abili Jesus per sata sabbatis; discipuli autem ejus esurientes cœperunt vellere spicas, et manducare.
2. Pharisæi autem videntes, dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere sabbatis.
3. At ille dixit: Non legis quid fecerit David, quando esurivit, et qui cum eo erant?
4. Quomodo intravit in domum Dei, et panes propositionis comedit, quos non licebat ei edere, neque his qui cum eo erant, nisi solis sacerdotibus?
5. Aut non legis in lege, quia sabbatis sacerdos in templo sabbatum violat, et sine crimine sunt?
6. Dico autem vobis, quia tempus magis est hic.
7. Si autem sciretis quid est: Miseriordiam volo, et non sacrificium, nunquam 8. Dominus enim est Filius hominis, etiam sabbati (2).

Saint Luc. VI, 1-5.

1. Factum est autem in sabbato secundo primo (1), cum transiret per sata, volebant discipuli ejus spicas, et manducabant confrictas manibus.
2. Quidam autem pharisæorum dicebant illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis?
3. Et respondens Jesus ad eos dixit: Nec hoc legis quod fecit David, cum esurisset ipse, et qui cum illo erant?
4. Quomodo intravit in domum Dei, et panes propositionis sumpsit, et manducavit, et dedit his qui cum ipso erant; quos non licet manducare, nisi tantum sacerdotibus?
5. Et dicebat illis: Quia Dominus est Filius hominis, etiam sabbati.

CHAPITRE III.

Main sèche guérie par Jésus au jour du sabbat. Douceur du Messie.

Saint Matthieu. XII, 9-21.

Saint Marc. III, 1-12.

Saint Luc. VI, 6-11.

9. Et cum inde transisset, venit in synagoga eorum.
10. Et ecce homo manum

(1) Sur le sabbat second-premier dont parle saint Luc, on a beaucoup varié; et tout ce que l'on en peut dire, se réduit à de pures conjectures. Voyez notre note sur cet endroit.

(2) Le parallèle et l'enchaînement des textes de saint Marc et de saint Luc, nous obligent de ramener ici le texte du chap. XII de saint Matthieu, qui par la même raison va se trouver continué dans le chapitre suivant.

Saint Matthieu. XII.

habens aridam, et interrogabam eum dicentes: Si licet sabbatis curare? ut accusarent eum.

11. Ipse autem dixit illis: Quis erit ex vobis homo, qui habeat ovem unam, et si occiderit hanc sabbatis in foveam, nonne tenebit et levabit eam?

12. Quanto magis melior est homo ovem? Itaque licet sabbatis benefecere.

13. Tunc ait homini: Extende manum tuam: Et extendit, et restituta est sanitas sicut altera.

14. Exeuntes autem pharisæi, consilium faciebant adversus eum, quomodo perderent eum.

15. Jesus autem sciens repressit inde, et secuti sunt eum multi, et curavit eos omnes.

16. Et præcepit eis ne manifestum eum facerent: Quia dicit: Ut adimplerit quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem:

18. Ecce prorsus quem elegi, dilectus meus in quo bene complacuit animæ meæ: ponam spiritum meum super eum, et iudicium gentibus nuntiabit.

19. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem ejus.

20. Arundinem quassatum non confringet, et linum fumigans non extinguet, donec acciat ad victoriam iudicium.

21. Et in nomine ejus gentes sperabunt.

(*La suite au chapitre XIV.*)

13. Et ascendens in montem, vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum.

14. Et fecit ut essent duodecim cum illo: et ut mitteret eos predicare.

15. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et ejectionis demonia.

16. Et imposuit Simoni nomen Petrus (1); et Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem Jacobi (et imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitru):

18. Et Andream, et Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphaï, et Thadæum, et Simonem Cananæum.

19. Et Judam Iscariotum, qui et tradidit illum (2).

(*La suite au chapitre XIV.*)

13. Et ascendens in montem, vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum.

14. Et fecit ut essent duodecim cum illo: et ut mitteret eos predicare.

15. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et ejectionis demonia.

16. Et imposuit Simoni nomen Petrus (1); et Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem Jacobi (et imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitru):

18. Et Andream, et Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphaï, et Thadæum, et Simonem Cananæum.

19. Et Judam Iscariotum, qui et tradidit illum (2).

(*La suite au chapitre XIV.*)

13. Et ascendens in montem, vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum.

14. Et fecit ut essent duodecim cum illo: et ut mitteret eos predicare.

15. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et ejectionis demonia.

16. Et imposuit Simoni nomen Petrus (1); et Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem Jacobi (et imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitru):

18. Et Andream, et Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphaï, et Thadæum, et Simonem Cananæum.

19. Et Judam Iscariotum, qui et tradidit illum (2).

(*La suite au chapitre XIV.*)

13. Et ascendens in montem, vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum.

14. Et fecit ut essent duodecim cum illo: et ut mitteret eos predicare.

15. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et ejectionis demonia.

16. Et imposuit Simoni nomen Petrus (1); et Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem Jacobi (et imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitru):

18. Et Andream, et Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphaï, et Thadæum, et Simonem Cananæum.

19. Et Judam Iscariotum, qui et tradidit illum (2).

(*La suite au chapitre XIV.*)

13. Et ascendens in montem, vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum.

14. Et fecit ut essent duodecim cum illo: et ut mitteret eos predicare.

15. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et ejectionis demonia.

16. Et imposuit Simoni nomen Petrus (1); et Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem Jacobi (et imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitru):

18. Et Andream, et Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphaï, et Thadæum, et Simonem Cananæum.

19. Et Judam Iscariotum, qui et tradidit illum (2).

(*La suite au chapitre XIV.*)

13. Et ascendens in montem, vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum.

14. Et fecit ut essent duodecim cum illo: et ut mitteret eos predicare.

15. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et ejectionis demonia.

16. Et imposuit Simoni nomen Petrus (1); et Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem Jacobi (et imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitru):

18. Et Andream, et Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphaï, et Thadæum, et Simonem Cananæum.

19. Et Judam Iscariotum, qui et tradidit illum (2).

(*La suite au chapitre XIV.*)

13. Et ascendens in montem, vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum.

14. Et fecit ut essent duodecim cum illo: et ut mitteret eos predicare.

15. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et ejectionis demonia.

16. Et imposuit Simoni nomen Petrus (1); et Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem Jacobi (et imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitru):

18. Et Andream, et Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphaï, et Thadæum, et Simonem Cananæum.

19. Et Judam Iscariotum, qui et tradidit illum (2).

(*La suite au chapitre XIV.*)

13. Et ascendens in montem, vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum.

14. Et fecit ut essent duodecim cum illo: et ut mitteret eos predicare.

15. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates, et ejectionis demonia.

16. Et imposuit Simoni nomen Petrus (1); et Jacobum Zebedæi, et Joannem fratrem Jacobi (et imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filii tonitru):

18. Et Andream, et Philippum, et Bartholomæum, et Matthæum, et Thomam, et Jacobum Alphaï, et Thadæum, et Simonem Cananæum.

19. Et Judam Iscariotum, qui et tradidit illum (2).

(*La suite au chapitre XIV.*)

Saint Marc. III.

2. Et observatum eum, si sabbatis curaret, et accusarent illum.

3. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium.

4. Et dixit eis: Licet sabbatis benefecere, an male? Animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant.

5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super calcitrare cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus illi.

6. Exeuntes autem pharisæi, statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perderent.

7. Jesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilæa et Judæa secuta est eum.

8. Et ab Jerosolymis, et ab Idumæa et trans Jordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem, multitudine magna, audientes que faciebant, venerunt ad eum.

9. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum.

10. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangere, quosque habebant plagas.

11. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procedebant ei, et clamabant dicentes.

12. Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

2. Et observatum eum, si sabbatis curaret, et accusarent illum.

3. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium.

4. Et dixit eis: Licet sabbatis benefecere, an male? Animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant.

5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super calcitrare cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus illi.

6. Exeuntes autem pharisæi, statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perderent.

7. Jesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilæa et Judæa secuta est eum.

8. Et ab Jerosolymis, et ab Idumæa et trans Jordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem, multitudine magna, audientes que faciebant, venerunt ad eum.

9. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum.

10. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangere, quosque habebant plagas.

11. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procedebant ei, et clamabant dicentes.

12. Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

2. Et observatum eum, si sabbatis curaret, et accusarent illum.

3. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium.

4. Et dixit eis: Licet sabbatis benefecere, an male? Animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant.

5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super calcitrare cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus illi.

6. Exeuntes autem pharisæi, statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perderent.

7. Jesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilæa et Judæa secuta est eum.

8. Et ab Jerosolymis, et ab Idumæa et trans Jordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem, multitudine magna, audientes que faciebant, venerunt ad eum.

9. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum.

10. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangere, quosque habebant plagas.

11. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procedebant ei, et clamabant dicentes.

12. Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

2. Et observatum eum, si sabbatis curaret, et accusarent illum.

3. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium.

4. Et dixit eis: Licet sabbatis benefecere, an male? Animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant.

5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super calcitrare cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus illi.

6. Exeuntes autem pharisæi, statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perderent.

7. Jesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilæa et Judæa secuta est eum.

8. Et ab Jerosolymis, et ab Idumæa et trans Jordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem, multitudine magna, audientes que faciebant, venerunt ad eum.

9. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum.

10. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangere, quosque habebant plagas.

11. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procedebant ei, et clamabant dicentes.

12. Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

2. Et observatum eum, si sabbatis curaret, et accusarent illum.

3. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium.

4. Et dixit eis: Licet sabbatis benefecere, an male? Animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant.

5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super calcitrare cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus illi.

6. Exeuntes autem pharisæi, statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perderent.

7. Jesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilæa et Judæa secuta est eum.

8. Et ab Jerosolymis, et ab Idumæa et trans Jordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem, multitudine magna, audientes que faciebant, venerunt ad eum.

9. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum.

10. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangere, quosque habebant plagas.

11. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procedebant ei, et clamabant dicentes.

12. Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

2. Et observatum eum, si sabbatis curaret, et accusarent illum.

3. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium.

4. Et dixit eis: Licet sabbatis benefecere, an male? Animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant.

5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super calcitrare cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus illi.

6. Exeuntes autem pharisæi, statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perderent.

7. Jesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilæa et Judæa secuta est eum.

8. Et ab Jerosolymis, et ab Idumæa et trans Jordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem, multitudine magna, audientes que faciebant, venerunt ad eum.

9. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum.

10. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangere, quosque habebant plagas.

11. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procedebant ei, et clamabant dicentes.

12. Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

2. Et observatum eum, si sabbatis curaret, et accusarent illum.

3. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium.

4. Et dixit eis: Licet sabbatis benefecere, an male? Animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant.

5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super calcitrare cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus illi.

6. Exeuntes autem pharisæi, statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perderent.

7. Jesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilæa et Judæa secuta est eum.

8. Et ab Jerosolymis, et ab Idumæa et trans Jordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem, multitudine magna, audientes que faciebant, venerunt ad eum.

9. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum.

10. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangere, quosque habebant plagas.

11. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procedebant ei, et clamabant dicentes.

12. Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

2. Et observatum eum, si sabbatis curaret, et accusarent illum.

3. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium.

4. Et dixit eis: Licet sabbatis benefecere, an male? Animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant.

5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super calcitrare cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus illi.

6. Exeuntes autem pharisæi, statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perderent.

7. Jesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilæa et Judæa secuta est eum.

8. Et ab Jerosolymis, et ab Idumæa et trans Jordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem, multitudine magna, audientes que faciebant, venerunt ad eum.

9. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum.

10. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangere, quosque habebant plagas.

11. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procedebant ei, et clamabant dicentes.

12. Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

2. Et observatum eum, si sabbatis curaret, et accusarent illum.

3. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium.

4. Et dixit eis: Licet sabbatis benefecere, an male? Animam salvam facere, an perdere? At illi tacebant.

5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super calcitrare cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus illi.

6. Exeuntes autem pharisæi, statim cum herodianis consilium faciebant adversus eum, quomodo eum perderent.

7. Jesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilæa et Judæa secuta est eum.

8. Et ab Jerosolymis, et ab Idumæa et trans Jordanem, et qui circa Tyrum et Sidonem, multitudine magna, audientes que faciebant, venerunt ad eum.

9. Et dixit discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum.

10. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangere, quosque habebant plagas.

11. Et spiritus immundi, cum illum videbant, procedebant ei, et clamabant dicentes.

12. Tu es Filius Dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

Saint Luc. VI.

erat ille homo, et manus ejus dextra erat arida.

7. Observatum autem scribæ et pharisæi, si in sabbato curaret, et invenirent unde accusarent eum.

8. Ipse vero sciebatur cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge, et stas in medium, et surgens stoti.

9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefecere an male, animam salvam facere, an perdere?

10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus ejus.

11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Jesu.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

erat ille homo, et manus ejus dextra erat arida.

7. Observatum autem scribæ et pharisæi, si in sabbato curaret, et invenirent unde accusarent eum.

8. Ipse vero sciebatur cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge, et stas in medium, et surgens stoti.

9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefecere an male, animam salvam facere, an perdere?

10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus ejus.

11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Jesu.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

erat ille homo, et manus ejus dextra erat arida.

7. Observatum autem scribæ et pharisæi, si in sabbato curaret, et invenirent unde accusarent eum.

8. Ipse vero sciebatur cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge, et stas in medium, et surgens stoti.

9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefecere an male, animam salvam facere, an perdere?

10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus ejus.

11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Jesu.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

erat ille homo, et manus ejus dextra erat arida.

7. Observatum autem scribæ et pharisæi, si in sabbato curaret, et invenirent unde accusarent eum.

8. Ipse vero sciebatur cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge, et stas in medium, et surgens stoti.

9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefecere an male, animam salvam facere, an perdere?

10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus ejus.

11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Jesu.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

erat ille homo, et manus ejus dextra erat arida.

7. Observatum autem scribæ et pharisæi, si in sabbato curaret, et invenirent unde accusarent eum.

8. Ipse vero sciebatur cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge, et stas in medium, et surgens stoti.

9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefecere an male, animam salvam facere, an perdere?

10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus ejus.

11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Jesu.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

erat ille homo, et manus ejus dextra erat arida.

7. Observatum autem scribæ et pharisæi, si in sabbato curaret, et invenirent unde accusarent eum.

8. Ipse vero sciebatur cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge, et stas in medium, et surgens stoti.

9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefecere an male, animam salvam facere, an perdere?

10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus ejus.

11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Jesu.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

erat ille homo, et manus ejus dextra erat arida.

7. Observatum autem scribæ et pharisæi, si in sabbato curaret, et invenirent unde accusarent eum.

8. Ipse vero sciebatur cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge, et stas in medium, et surgens stoti.

9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefecere an male, animam salvam facere, an perdere?

10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus ejus.

11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Jesu.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

erat ille homo, et manus ejus dextra erat arida.

7. Observatum autem scribæ et pharisæi, si in sabbato curaret, et invenirent unde accusarent eum.

8. Ipse vero sciebatur cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge, et stas in medium, et surgens stoti.

9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefecere an male, animam salvam facere, an perdere?

10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus ejus.

11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Jesu.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

erat ille homo, et manus ejus dextra erat arida.

7. Observatum autem scribæ et pharisæi, si in sabbato curaret, et invenirent unde accusarent eum.

8. Ipse vero sciebatur cogitationes eorum, et ait homini qui habebat manum aridam: Surge, et stas in medium, et surgens stoti.

9. Ait autem ad illos Jesus: Interrogo vos si licet sabbatis benefecere an male, animam salvam facere, an perdere?

10. Et circumspiciens omnibus dixit homini: Extende manum tuam; et extendit, et restituta est manus ejus.

11. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Jesu.

(*La suite au chapitre suiteant.*)

CHAPITRE V.

Première partie du Sermon de Jésus-Christ sur la montagne.

Saint Matthieu. V. 1 et suivants.

1. Videns autem Jesus turbas, ascendit in montem, et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli ejus.

2. Et aperiens os suum, docebat eos dicens (1):

3. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum.

4. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.

5. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.

6. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

7. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.

8. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.

9. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.

10. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum.

11. Beati estis cum maledixerint vobis, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversus vos mentientes propter me.

12. Gaudete, et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis; sic enim persecuti sunt prophetae qui fuerunt ante vos.

13. Vos estis sal terræ, quod si evacuaverit, in quo salietur? at nihil valde ultra, nisi uli mittatur foras, et conculcetur ab hominibus.

14. Vos estis lux mundi, non potest civitas abscondi supra montem posita.

15. Neque accendit lucernam, et ponat eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt.

16. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est.

17. Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas, non veni solvere, sed adimplere.

18. Amen quippe dico vobis, donec transeat cœlum et terra, iota unum aut unus apex non præteribit a lege donec omnia fiant.

19. Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, et docerit sic homines, minimus vocabitur in regno celorum, qui autem fecerit et docuerit, ille magnus vocabitur in regno celorum.

20. Dico enim vobis, quia nisi abundaverit iustitia vestra plus quam scribarum et pharisæorum, non intrabitis in regnum celorum.

21. Audistis quia dictum est antiquis: Non occides, qui autem occiderit, reus erit iudicio.

22. Ergo autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, qui autem dixerit, fratri suo, Raca, reus erit concilio, qui autem dixerit, Fratre, reus erit gehennæ ignis.

23. Si ergo offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te,

(*La suite au chapitre suiteant.*)

1. Videns autem Jesus turbas, ascendit in montem, et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli ejus.

2. Et aperiens os suum, docebat eos dicens (1):

3. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum.

4. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.

5. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.

6. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

7. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.

8. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.

9. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.

10. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum.

11. Beati estis cum maledixerint vobis, et persecuti vos fuerint, et dixerint omne malum adversus vos mentientes propter me.

12. Gaudete, et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis; sic enim persecuti sunt prophetae qui fuerunt ante vos.

13. Vos estis sal terræ, quod si evacuaverit, in quo salietur? at nihil valde ultra, nisi uli mittatur foras, et conculcetur ab hominibus.

14. Vos estis lux mundi, non potest civitas abscondi supra montem posita.

15. Neque accendit lucernam, et ponat eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt.

16. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est.

17. Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas, non veni solvere, sed adimplere.

18. Amen quippe dico vobis, donec transeat cœlum et terra, iota unum aut unus apex non præteribit a lege donec omnia fiant.

19. Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, et docerit sic homines, minimus vocabitur in regno celorum, qui autem fecerit et docerit, ille magnus vocabitur in regno celorum.

20. Dico enim vobis, quia nisi abundaverit iustitia vestra plus quam scribarum et pharisæorum, non intrabitis in regnum celorum.

21. Audistis quia dictum est antiquis: Non occides, qui autem occiderit, reus erit iudicio.

22. Ergo autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, qui autem dixerit, fratri suo, Raca, reus erit concilio, qui autem dixerit, Fratre, reus erit gehennæ ignis.

23. Si ergo offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te,

24. Relinque tibi manus tuam ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres manus tuam.
25. Esto consentiens adversario tuo cito dum es in via cum eo; ne forte tradat te adversarius iudici, et iudex tradat te ministro, et in carcerem mittaris.
26. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas novissimum quadrante[m] (1).
27. Audistis quia dictum est antiquis: Non mechaberis.
28. Ego autem dico vobis: Quia omnis qui videt mulierem ad concupiscendum eam, iam mechatus est eam in corde suo.
29. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, et projice abs te, expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam.
30. Et si dextera manus tua scandalizat te, abscide eam, et projice abs te, expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum est in gehennam.
31. Dictum est autem: Quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudiij.
32. Ego autem dico vobis: Quia omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam moecham; et qui dimissam duxerit, adulterat.
33. Iterum audistis quia dictum est antiquis: Non perjurabis; reddes autem Domino iuramenta tua.
34. Ego autem dico vobis, non jurare omnino, neque per celum, quia thronus Dei est:
35. Neque per terram, quia scabellum est pedum ejus; neque per Jerosolymam, quia civitas est magni Regis.
36. Neque per caput tuum iuraveris, quia non potes unum capillum album facere aut nigrum.
37. Sit autem sermo vester, Est, est: Non, non; quod autem his abundantius est, a malo est.
38. Audistis quia dictum est: Oculum pro oculo, et dentem pro dente.
39. Ego autem dico vobis, non resistere malo; sed si quis te percussit in dexteram maxillam tuam, præbe illi et alteram.
40. Et ei qui vult tecum iudicio contendere, et tunicam tuam tollere, dimitte ei et pallium.
41. Et quicumque te angariaverit mille passus, vade cum illo et alia duo.
42. Qui petit a te, da ei; et volenti mutuari a te, ne avertaris.
43. Audistis quia dictum est: Diliges proximum tuum, et odio habebis inimicum tuum.
44. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros; benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persecutentibus et calumniantibus vos.
45. Ut sitis filii Patris vestri qui in caelis est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos.
46. Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne et publicani hoc faciunt?
47. Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nonne et ethnici hoc faciunt?
48. Estote ergo perfecti, sicut et Pater vester caelestis perfectus est.
- (La suite au chapitre suivant.)
34. Et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere, que gratia est vobis? nam et peccatores peccatoribus fenerantur, ut recipiant equalia.
35. Verumtamen diligite inimicos vestros; benefacite, et mutuum date, nihil inde sperantes, et erit merces vestra multa, et eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos.
36. Estote ergo misericordes, sicut et Pater vester misericors est.
- (La suite au chapitre VI.)

CHAPITRE VI.

Seconde partie du Sermon de Jésus-Christ sur la montagne.

Saint Matthieu. VI, 1 et suivantes.

1. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum qui in caelis est.
2. Cum ergo facis elemosynam, non tuba canere ante te, sicut hypocrite faciunt in

(1) M. Arnauld rappelle ici une parole semblable qui se trouve dans le texte de saint Luc. xii, 58 et 59. Elle peut être du nombre de celles qui ont été répétées deux fois.

- synagoga et in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.
3. Te autem faciente elemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.
4. Ut sit elemosyna tua in abscondito, et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi (1).
5. Et cum oratis, non eritis sicut hypocrite, qui amant in synagoga et in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis, recipiunt mercedem suam.
6. Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, et clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito; et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi (1).
7. Orantes autem nolite mutuum loqui, sicut ethnici: pulant enim quod in multiloquio suo exaudiantur.
8. Nolite ergo assimilari eis: scit enim Pater vester quid opus sit vobis, antequam petatis eum.
9. Sic ergo vos orabitis: Pater noster, qui es in caelis; sanctificetur nomen tuum:
10. Adveniat regnum tuum; fiat voluntas tua, sicut in caelo et in terra:
11. Panem nostrum supersubstantiali[m] (2) da nobis hodie:
12. Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris:
13. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo. Amen.
14. Si enim dimiseritis hominibus peccata corum, dimittet et vobis Pater vester caelestis delicta vestra.
15. Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.
16. Cum autem jejunatis, nolite fieri sicut hypocrite tristes; exterminant enim facies suas, ut apparent hominibus jejunantes. Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam.
17. Tu autem cum jejunas, utere caput tuum, et faciem tuam lava:
18. Ne videaris hominibus jejunans, sed Pater tuus qui est in abscondito; et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi (1).
19. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi erugo et tinea demolitur, et ubi fures effodiunt et furantur.
20. Thesaurizate autem vobis thesauros in caelo; ubi neque erugo, neque tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt, nec furantur.
21. Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum.
22. Lucerna corporis tui est oculus tuus; si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.
23. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est, tenebre sunt, ipse tenebrae quante erunt?
24. Nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum odio habebit, et alterum diliget: aut unum sustinebit, et alterum contemnet. Non potestis Deo servire et mammonae.
25. Ideo dico vobis ne solliciti sitis animae vestrae quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini; nonne anima plus est quam esca, et corpus plus quam vestimentum?
26. Respiciete volatilia caeli, quoniam non serunt, neque metant, neque congregant in horrea; et Pater vester caelestis pascit illa; nonne vos magis pluris estis illis?
27. Quis autem vestrum cogitans potest adquire ad stauram suam cubitum tuum?
28. Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate liliis agri quomodo crescunt: non laborant, neque vent.
29. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua cooperatus est sicut unum ex istis.
30. Si autem fenum agri quod hodie est, et cras in cilibano mittitur, Deus sic vestit; quanto magis vos modicum fidei?
31. Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur?
32. Haec enim omnia gentes inquirunt; scit enim Pater vester, qui his omnibus indigetis.
33. Quærite ergo primum regnum Dei, et iustitiam ejus, et haec omnia adjiciuntur vobis.
34. Nolite ergo solliciti esse in crastinum; crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi, sufficit diei malitia sua.

(1) Dans ces trois versets 4, 6, 18, le Grec dit: *reddet tibi in manifesto.*

(2) L'Oraison dominicale se trouve répétée dans saint Luc. xi, 2 et suiv., et là le même mot grec exprime ici par *supersubstantialis*, se trouve rendu par *quotidianum*: il signifie proprement, *crastinum*, le pain dont nous avons besoin: l'expression *quotidianum* a prévalu dans l'usage que l'on fait tous les jours de cette prière, et restreint dans le sens de *crastinum*, puisque c'est demander chaque jour le pain dont on a besoin pour chaque jour.

CHAPITRE VII.

Troisième partie du Sermon de Jésus-Christ sur la montagne.

Saint Matthieu. VII. 4 et suivants.

1. Nolite iudicare, et non iudicemini.
2. In eo enim iudicio iudicaveritis, iudicabimini : et in qua mensura mensi fueritis, remeietur vobis.

3. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, et trabem in oculo tuo non vides ?

4. Aut quomodo dicis fratri tuo : Sine eijciam festucam de oculo tuo ; et ecce trabs est in oculo tuo ?

5. Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui.
6. Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte concitent eas pedibus suis, et conversi dirumpant vos.

7. Petite, et dabitur vobis ; querite, et invenietis ; pulsate, et aperietur vobis.
8. Omnis qui petit, accipit, et qui quatit, invenit, et pulsanti aperietur.
9. Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit illius suum panem, numquid lapideum porriget ei ?

10. Aut si picem petierit, numquid serpentina porriget ei ?

11. Si ergo vos, cum sitis mali, vestris bonis datis dare illis vestris : quanto magis Pater vester, qui in caelis est, dabit bona petentibus se ?

12. Omnia ergo quaecumque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis, haec est enim lex et propheta.

13. Intrate per angustiam portam, quia lata porta, et spatiosa via est, quae ducit ad perditionem, et mali sunt qui intrant per eam.

14. Quam angusta porta, et arcta via est, quae ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam !

15. Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium ; intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

16. A fructibus eorum cognoscetis eos : numquid colligunt de spinis uvas, aut de tribalis ficus ?

17. Sic omnis arbor bona fructus bonos facit ; mala autem arbor malos fructus facit ;

18. Non potest arbor bona malos fructus facere ; neque arbor mala bonos fructus facere.

19. Omnis arbor quae non facit fructum bonum excidetur, et in ignem mittetur.

20. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.

21. Non omnis qui dicit mihi : Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum ; sed qui facit voluntatem Patris mei qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum.

22. Multi dicent mihi in illa die : Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo demonia eijcimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus ?

23. Et tunc confitebitur illis : Quia nunquam novi vos ; discedite a me, qui operamini iniquitatem.

24. Omnis ergo qui audit verba haec, et facit ea, assimilabitur viro sapienti qui edificavit domum suam supra petram.

Saint Luc. VI. 37 et suivants.

37. Nolite iudicare, et non iudicabimini ; nolite condemnare, et non condemnabimini ; dimitte, et dimittemini.

38. Date, et dabitur vobis ; mensuram bonam, et confortam, et coagulatam, et superabundantem dabant in sinum vestrum ; eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remeietur vobis.

39. Dicebat autem illis et similitudinem : Numquid potest caecus caecum ducere ? nonne ambo in foveam cadunt !

40. Non est discipulus super magistrum ; perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister ejus.

41. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui ; trabem autem que in oculo tuo est, non consideras ?

42. Aut quomodo potes dicere fratri tuo : Frater, sine eijciam festucam de oculo tuo ; ipse in oculo tuo trabem non vides ? hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, et tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui.

(La suite au chapitre IX.)

43. Non est enim arbor bona, quae facit fructus malos ; neque arbor mala, faciens fructum bonum.

44. Unaquaeque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligitur ficus, neque de rubo vindemiant uvam.

45. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, et malus homo de malo thesauro profert malum ; ex abundantia enim cordis eo loquitur.

46. Quid autem vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quod dico ?

47. Omnis qui venit ad me, et audit sermones meos, et facit eos, ostendam vobis qui similis sit :

48. Similis est homini edificanti domum, qui fodit in altum, et posuit fundamentum super petram ; inundatione autem facta, illius est fumen domus illi, et non potuit eam movere, fundata enim erat super petram.

49. Qui autem audit ad me, et non facit, similis est homini edificanti domum suam super terram sine fundamento ; in quam illius est fluvius, et continuo cecidit, et facta est ruina domus illius magna.

(La suite au chapitre IX.)

50. Qui autem audit ad me, et non facit, similis est homini edificanti domum suam super terram sine fundamento ; in quam illius est fluvius, et continuo cecidit, et facta est ruina domus illius magna.

(La suite au chapitre IX.)

51. Qui autem audit ad me, et non facit, similis est homini edificanti domum suam super terram sine fundamento ; in quam illius est fluvius, et continuo cecidit, et facta est ruina domus illius magna.

(La suite au chapitre IX.)

52. Qui autem audit ad me, et non facit, similis est homini edificanti domum suam super terram sine fundamento ; in quam illius est fluvius, et continuo cecidit, et facta est ruina domus illius magna.

(La suite au chapitre IX.)

25. Et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et non cecidit ; fundata enim erat super petram.

26. Et omnis qui audit verba haec, et non facit ea, similis erit viro stulto, qui edificavit domum suam super arenam.

27. Et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam, et cecidit, et facta est ruina illius magna.

28. Et factum est, cum consummasset Jesus verba haec, admirabantur turbae super doctrinam ejus.

29. Erat enim docens eos sicut potestatem habens, et non sicut scribe eorum et pharisaei.

CHAPITRE VIII.

Guérison d'un lépreux.

Saint Matthieu. VIII. 1-4.

1. Cum autem descendisset de monte, secutus sunt eum turbae multae :
2. Et ecce leprosus veniens adorabat eum, dicens : Domine, si vis, potes me mundare.

3. Et extendens Jesus manum, tetigit eum, dicens : Volo, mundare. Et confestim mundata est lepra ejus.

4. Et ait illi Jesus : Vide, nemini dixeris, sed vade, ostende te sacerdoti, et offer manus quod praecipit Moyses in testimonium illis (1).

CHAPITRE IX.

Guérison du serviteur du centenier.

Saint Matthieu. VIII. 5-13.

5. Cum autem introisset Capharnaum, accessit ad eum centurio, rogans eum, dicens : Domine : puer meus jacet in domo paralyticus, et male torquetur.

7. Et ait illi Jesus : Ego veniam, et curabo eum.

8. Et respondens centurio, ait : Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dico verbo, et sanabitur puer meus.

9. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, et dico huic : Vade, et vadit ; et alii : Veni, et venit ; et servo meo : Fac hoc, et facit.

10. Audiens autem Jesus miratus est, et sequentibus se dixit : Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel.

11. Dico autem vobis, quod multi ab Oriente et Occidente veniant, et recumbent cum Abraham et Isaac et Jacob, in regno caelorum.

12. Filii autem regni eijciantur in terras exteriores : ibi erit fletus, et stridor dentium.

13. Et dixit Jesus centurioni : Vade et sicut credidisti, fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora (2).

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

(La suite au chapitre X)

Saint Luc. VII. 1-10.

1. Cum autem impleisset omnia verba sua in aures plebis, intravit Capharnaum.

2. Centurionis autem cujusdam servus male habens, erat moriturus : qui illi erat pretiosus.

3. Et cum audisset de Jesu, misit ad eum seniores Judaeorum, rogans eum ut veniret, et salvaret servum ejus.

4. At illi cum venissent ad Jesum, rogabant eum solliciti, dicentes ei : Quia dignus est ut hoc illi prestes.

5. Diligit enim gentem nostram, et synagogam ipse edificavit nobis.

6. Jesus autem tunc cum illis : et cum jam non longe esset a domo, misit ad eum quatuor amicos, dicens : Domine, noli vexari : non enim sum dignus ut sub tectum meum intres.

7. Propter quod et meipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te, sed dico verbo, et sanabitur puer meus.

8. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites ; et dico huic : Vade, et vadit ; et alii : Veni, et venit ; et servo meo : Fac hoc, et facit.

9. Quo audito, Jesus miratus est et conversus, sequentibus se turbis dixit : Amen dico vobis, nec in Israel tantam fidem inveni.

10. Et reversi, qui missi fuerant, domum ; invenerunt servum, qui languerat, sanum (2).

(1) M. Arnold confond, comme on l'a vu, ce lépreux dont saint Matthieu met la guérison après le Sermon sur la montagne, avec celui dont parlent saint Marc et saint Luc, et dont saint Luc met la guérison bien avant le Sermon sur la montagne.

(2) Il est assez évident que la guérison de ce paralytique serviteur d'un centenier, dans saint Matthieu et dans saint Luc, est la même fait. La différence qui se trouve entre le mot *accessit* de saint Matthieu, et le mot *misit* de saint Luc, se concilie par le mot *rogans* commun aux deux évangélistes ; car saint Luc ne dit pas *misit*... *rogans*, mais *misit*... *rogans* ; ainsi c'était lui qui demandait par la bouche de ceux qu'il avait envoyés, et de même c'était lui qui s'approchait de Jésus en la personne de ceux

CHAPITRE X.

Résurrection du fils de la veuve de Naim.

Saint Luc. VII, 14-18.

11. Et factum est deinceps que in civitatem que vocatur Naim : et ibant cum eo discipuli ejus, et turba copiosa.
12. Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris suæ, et hæc vidua erat; et turba civitatis multa cum illa.
13. Quam cum vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi : Noli flere.
14. Et accessit, et tetigit locum (hæc autem qui portabant, steterunt), et ait : Adolescens, tibi dico : Surge.
15. Et resedit qui erat mortuus, et cepit loqui : et dedit illum matri suæ.
16. Accepit autem omnes timor, et magnificavit Deum, dicentes : Quia propheta magnus surrexit in nobis; et qui Deus visitavit plebem suam.
17. Et exiit hic sermo in universam Judæam de eo, et in omnem circa regionem.
18. Et nuntiaverunt Joanni discipuli ejus de omnibus his.

CHAPITRE XI.

Jean-Baptiste envoie deux de ses disciples à Jésus.
Discours de Jésus sur saint Jean.

Saint Matthieu. XI, 2-19.

2. Joannes autem cum audisset in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis.
3. Ait illi : Tu es qui venturus es, an alium expectamus ?
4. Et respondens Jesus, ait illis : Euntes nuntiante Joanni que audistis et vidistis :
5. Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur :
6. Et beatus est qui non fecit scandalizatus in me.
7. Illis autem abeuntibus, cepit Jesus dicere ad turbas de Joanne : Quid existis in deserto videre ? arundinem vento agitam ?
8. Sed quid existis videre ? hominem mollius vestitum ? ecce qui mollius vestiuntur, in domibus regum sunt.
9. Sed quid existis videre ? prophetam ? etiam dico vobis, et plus quam prophetam.
10. Hic est enim de quo scriptum est : Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te.
11. Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista : qui autem minor est in regno colorum, major est illo.
12. A diebus autem Joannis Baptiste usque nunc, regnum colorum vni patitur, et violenti rapiunt illud.
13. Omnes enim prophetae et lex usque ad Joannem prophetaverunt :
14. Et ei vultis recipere, ipse est Elias, qui venturus est.
15. Qui habet aures audiendi, audiat.
16. Cui autem similem assebamus ge-

Saint Luc. VII, 19-35.

19. Et convocavit duos de discipulis suis Joannes, et misit ad Jesum, dicens : Tu es qui venturus es, an alium expectamus ?
20. Cum autem venisset ad eum viri, dixerunt : Joannes Baptista misit nos ad te dicens : Tu es qui venturus es, an alium expectamus ?
21. In ipsa autem hora, multos curavit a languoribus et plagis et spiritibus malis, et cæcis multis donavit visum.
22. Et respondens, dixit illis : Euntes nuntiante Joanni que audistis et vidistis : Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur :
23. Et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me.
24. Et cum discessissent nuntii Joanne, cepit de Joanne dicere ad turbas : Quid existis in deserto videre ? arundinem vento agitam ?
25. Sed quid existis videre ? hominem mollius vestitum ? in domibus regum sunt, et delicias in domibus regum sunt.
26. Sed quid existis videre ? prophetam ? utique dico vobis, et plus quam prophetam.
27. Hic est de quo scriptum est : Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te.
28. Dico enim vobis : Major inter natos mulierum propheta Joanne Baptista nemo est : qui autem minor est in regno Dei, major est illo.
29. Et omnis populus audiens, et publicani, justificaverunt Deum baptizati baptismo Joannis.
30. Pharisæi autem et legisperiti con-

Saint Matthieu. XI.

- nerationem istam ? similis est pueris sedentibus in foro, qui clamantes coquoquantibus.
17. Dicunt : Cœtinimus vobis, et non saltastis ; lamentavimus, et non plangistis.
18. Venit enim Joannes neque manducans neque bibens, et dicunt : Demoniom habet.
19. Venit Filius hominis manducans et bibens, et dicunt : Ecce homo vorax, et potator vini ; publicanorum et peccatorum amicus. Et justificata est sapientia a filiis suis (1).
- (La suite au chapitre suivant.)
35. Et justificata est sapientia ab omnibus filiis suis (1).
- (La suite au chapitre XIII.)

Saint Luc. VII.

- silium Dei supererunt in semetipsis, non baptizanti ab eo.
31. Ait autem Dominus : Cui ergo similes dicam homines generationis hujus ? et cui similes sunt ?
32. Similes sunt pueris sedentibus in foro, et loquentibus ad invicem, et dicentibus : Cantavimus vobis tibis, et non saltastis ; lamentavimus, et non plangistis.
33. Venit enim Joannes Baptista neque manducans panem, neque bibens vinum, et dicitis : Demoniom habet.
34. Venit Filius hominis manducans et bibens, et dicitis : Ecce homo devorator et bibens vinum, amicus publicanorum et peccatorum.

CHAPITRE XII.

Discours de Jésus-Christ sur l'incrédulité des Juifs.

Saint Matthieu. XI, 20 et suivants.

20. Tunc cepit exprobrare civitatibus, in quibus factæ sunt plurimæ virtutes ejus, quia non egressæ poenitentiam.
21. Ve tibi, Corozain, ve tibi, Bethsaida, quia tu es in Tyro et Sidone facta essent virtutes, que factæ sunt in vobis, olim in quibus et clere poenitentiam egressæ.
22. Verumtamen dico vobis : Tyro et Sidoni remissus erit in die judicii, quam vobis.
23. Et tu, Caparnaum, namquid in cœlum exaltaberis ? usque in infernum descendes, quia et in Sodomis factæ fuissent virtutes que factæ sunt in te, forte mansisset usque in hanc diem.
24. Verumtamen dico vobis, quia terræ Sodomorum remissus erit in die judicii quam tibi.
25. In illo tempore, respondens Jesus dixit : Confiteor tibi, Pater, Domine cœli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis.
26. Illa, Pater, quoniam scilicet fuit placitum ante te.
27. Omnia mihi tradita sunt a Patre meo; et nemo novit Filium, nisi Pater; neque Patrem qui novit, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare.
28. Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos.
29. Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia mitis sum et humilis corde; et invenietis requiem animabus vestris.
30. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve (2).
- (La suite est au chapitre II.)

CHAPITRE XIII.

Pêcheresse aux pieds de Jésus-Christ chez Simon le pharisen.

Saint Luc. VII, 36 et suivantes.

36. Rogabat autem illum quidam de pharisæis ut manducaret cum illo. Et ingressus domum pharisæi, discubuit.
37. Et ecce mulier que erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod accubisset in domo pharisæi, attulit alabastrum unguenti.
38. Et stans retro secus pedes ejus, lacrymis cepit rigare pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat, et osculabatur pedes ejus, et unguento ungebat.
39. Videns autem pharisæus, qui vocaverat eam, ait intra se, dicens : Hic, si esset propheta, sciret utique que et qualis est mulier que tangit eum; quia peccatrix est.

(1) Le parallèle du texte de saint-Luc rappelle ici celui du chapitre xi de saint-Matthieu.

(2) M. Theynard sépare les versets 20-24 d'avec les versets 25-30 : il renvoie les uns et les autres plus loin. Mais aucun texte des Évangiles ne rappelle alors ces onze versets : et leur qu'il sont naturellement amenés par le paragraphe précédent dont ils sont la suite; c'est pourquoi je les y place. M. Arnauld y rappelle le texte de saint Luc, x, 13-15, où l'on trouve les mêmes reproches contre Corozain, Bethsaida et Caparnaum; mais ce sont des traits qui peuvent se trouver répétés en différentes occasions, et le parallèle des textes ne nous permet pas de placer ici celui de saint Luc.

qui venaient de sa part. On verra quelque chose de semblable dans la demande des fils de Zébédée par la bouche de leur mère. C'est elle qui s'approche avec eux et demande pour eux selon saint-Matthieu : accessit, . . . petens : ce sont eux-mêmes qui s'approchent avec elle, demandant par elle selon saint-Marc : accesserunt . . . dicentes.

40. Et respondens Jesus, dixit ad illum : Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait : Magister, dic.
41. Duo debitor es curam feneratori ; unus debebat denarios quingentos, et alius quinquaginta.
42. Non habentibus illis unde redderent, donavit utrique ; quis ergo eum plus diligit ?
43. Respondens Simon dixit : Æstimo quia is cui plus donavit. At ille dixit ei : Recte iudicasti.
44. Et conversus ad mulierem, dixit Simoni : Vides hanc mulierem ? Intravi in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti ; hæc autem lacrymis rigavit pedes meos, et capillis suis tersit.
45. Osculum mihi non dedisti ; hæc autem ex quo intravit, non cessavit osculari pedes meos.
46. Oleo capiti meum non unxisti ; hæc autem unguento unxit pedes meos.
47. Propter quod dico tibi : Remittentur ei peccata multa, quoniam dilexit multum ; cui autem minus dimittitur, minus diligit.
48. Dixit autem ad illum : Remittantur tibi peccata.
49. Et cœperunt qui simul accumbebant, dicere intra se : Quis est hic qui etiam peccata dimittit ?
50. Dixit autem ad mulierem : Fides tua te salvam fecit, vade in pace.

Saint Luc. VIII. 1-3.

1. Et factum est deinceps, et ipse Iesus faciebat per civitates et castella, prædicans et evangelizans regnum Dei, et duodecim cum illo ;
2. Et mulieres aliquæ, quæ erant curate a spiritibus malignis, et infirmitatibus : Maria quæ vocatur Magdalenæ, quæ septem demonia egerant.
3. Et Joanna uxor Chusæ procuratoris Herodis, et Susanna, et aliæ multe, quæ ministrabant ei de facultatibus suis.

(La suite au chapitre XVII.)

CHAPITRE XIV.

Guérison d'un possédé ; blasphèmes des pharisiens.

Saint Matthieu. XII. 22-37.

22. Tunc oblatus est ei demonium habens, cæcus et mutus (1), et curavit eum, ita ut loqueretur et videret.
23. Et stupēbant omnes turbæ, et dicebant : Nunquid hic est filius David ?
24. Pharisei autem audientes, dixerunt : Hic non eiecit demones, nisi in Beelzebub principe demoniorum.
25. Jesus autem sciens cogitationes eorum, dixit eis : Omne regnum divinum contra se, desolabitur, et omnis civitas vel domus divisa contra se, non stabit.
26. Et si Sathanas Sathanam eiecit, ad-versus se divisus est ; quomodo ergo stabit regnum ejus ?
27. Et si ego in Beelzebub eiecio demones, filii vestri in quo eiecient ? Ideo ipsi iudices vestri erunt.
28. Si autem ego in Spiritu Dei eiecio demones, igitur pervenit in vos regnum Dei.
29. Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis, et rassa quæ diripere, nisi prius alligaverit fortem, et tunc domum illius diripiet.
30. Qui non est mecum, contra me est, et qui non congregat mecum, spergit.
31. Ideo dico vobis : Omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus ; spiritus autem sancti non remittetur.
32. Qui autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum, non habebit remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti.

(1) M. Arnauld confond ce démoniaque aveugle et muet dont parle saint Matthieu, avec le démoniaque muet dont parle saint Luc, ix, 14 ; et comme la guérison de celui dont parle saint Luc donna lieu à de semblables blasphèmes, M. Arnauld suppose que ces blasphèmes dont saint Luc fait mention, sont ceux que rapportent saint Matthieu et saint Marc ; mais Penabatement des textes de saint Marc et de saint Luc donne lieu de penser que ces blasphèmes furent prononcés en deux occasions différentes, et que le démoniaque dont parle saint Luc est différent de celui dont parle il saint Matthieu.

Saint Matthieu. XII.

- ritus autem blasphemie non remittetur.
32. Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei, qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.
33. Aut facite arborem bonam, et fructum ejus bonus, aut facite arborem malam, et fructum ejus malum ; siquidem ex fructu arbor agnoscitur.
34. Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali ? ex abundantia enim cordis ea loquuntur.
35. Bonus homo de bono thesauro profert bona, et malus homo de malo thesauro profert mala.
36. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii.
37. Ex verbis enim tuis justificaberis, et ex verbis tuis condemnaberis.

Saint Marc. III.

CHAPITRE XV.

Discours de Jésus-Christ sur l'incrédulité des Juifs.

Saint Matthieu. XII. 38-45.

38. Tunc responderunt ei quidam de scribis et pharisæis, dicentes : Magister, volumus a te signum videre.
39. Qui respondens ait illis : Generatio mala et adultera signum querit, et signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ propheta.
40. Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus, sic erit Filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus.
41. Viri Ninivitis surgent in iudicio cum generatione ista, et condemnabunt eam ; quia penitentiam egerunt in prædicatione Jonæ, et ecce plus quam Jonas hic.
42. Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, et condemnabit eam ; quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, et ecce plus quam Salomon hic (2).
43. Cum autem immandus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem, et non invenit.
44. Tunc dicit : Revertar in domum meam, unde exivi. Et veniens invenit eam vacantem, scopis mundatam, et ornatum.
45. Tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum quæsiens se, et intrantes habitant ibi, et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. Sic erit et generatio huic pessima (3).

CHAPITRE XVI.

La mère et les frères de Jésus-Christ le cherchent.

Saint Matthieu. XII. 46 et suivants.

46. Adhuc eo loquente ad turbas, ecce mater ejus et fratres stabant foris, querentes loqui ei.
47. Dixit autem ei quidam : Ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te.
48. At ipse respondens dicebat sibi, ait : Quæ est mater mea, et qui sunt fratres mei ?
49. Venit autem mater ejus et fratres et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum.
50. Et sedebat circa eum turba, et dicebat ei : Ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te.
51. Qui respondens, dixit ad eos : Mater mea et fratres mei hi sunt, qui ver-

Saint Luc. VIII. 19-21.

(1) Le parallèle du chapitre VIII de saint Luc avec les chapitres IV et V de saint Marc, nous oblige de reprendre ici la fin du chapitre III de saint Marc ; et celui-ci rappelle la suite du chapitre XII de saint Matthieu.

(2) M. Arnauld rappelle ici le texte de saint Luc, xi, 29-36, où en effet on trouve les mêmes reproches faits aux Juifs ; mais ces reproches peuvent avoir été faits deux fois et en deux occasions différentes.

(3) M. Arnauld rappelle encore ici le texte de saint Luc, xi, 24-36, où en effet on trouve une comparaison semblable ; mais elle peut avoir été faite à deux fois : nous aurons vu que le résultat du parallèle des textes de saint Marc et de saint Luc, qui rappellent ceux de saint Matthieu, et semblent en marquer l'ordre de manière que ces textes de saint Luc doivent en être distingués.

Saint Matthieu. XII.

49. Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in caelis est : ipse meus frater, et soror, et mater est (1).

Saint Marc. III.

34. Et circumspectis eos qui in circuitu eius sedebant, ait : Ecce mater mea, et fratres mei.

35. Qui enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus, et soror mea, et mater est (1).

Saint Luc. VIII.

bum Dei audiunt, et faciunt (1).

(La suite au chapitre XIX.)

CHAPITRE XVII.

Paraboles proposées par Jésus aux Juifs.

Saint Matthieu, XIII, 1-35.

1. In illo die exiit Jesus de domo, sedebat secus mare.

2. Et congregata sunt ad eum turbae multae, ita ut in naviculum ascendens sederet : et omnis turba stabat in litore.

3. Et locutus est eis multa in parabolis, dicens : Ecce exiit qui seminat, et seminat.

4. Et dum seminat, quaedam ceciderunt secus viam, et venerunt volucres caeli, et comederunt ea.

5. Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi non habebant terram nullam, et continuo exortus sunt, quia non habebant altitudinem terrae.

6. Sole autem orto asturaverunt, et quia non habebant radicem, aruerunt.

7. Alia autem ceciderunt in spinas, et creverunt spinas, et suffocaverunt ea.

8. Alia autem ceciderunt in terram bonam, et dabant fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigiesimum.

9. Qui habet aures audiendi, audiat.

10. Et accedentes discipuli, dixerunt ei : Quare in parabolis loqueris eis ?

11. Qui respondens, ait illis : Quia vobis datum est nosse mysteria regni caelorum, illis autem non est datum.

12. Qui enim habet, dabitur ei, et abundabit : qui autem non habet, et quod habet, auferetur ab eo.

13. Ideo in parabolis loquor eis, quia videntes non

Saint Marc. IV, 1-34.

1. Et iterum cepit docere ad mare, et congregata est ad eum turba multa, ita ut navim ascendens sederet in mari, et omnis turba circa mare super terram erat.

2. Et docebat eos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua.

3. Audite : ecce exiit seminans ad seminandum.

4. Et dum seminat, aliud cecidit circa viam, et venerunt volucres caeli, et comederunt illud.

5. Aliud vero cecidit super petrosa, ubi non habuit terram nullam, et ortum exortus est, quia non habebat altitudinem terrae.

6. Et quando exortus est sol, exsternavit, et eo quod non habebat radicem, exaruit.

7. Et aliud cecidit in spinas, et ascenderunt spinas, et suffocaverunt illud, et fructum non dedit.

8. Et aliud cecidit in terram bonam, et dabit fructum ascendentem et crescentem, et afferet unum triginta, unum sexaginta, et unum centum.

9. Et dicebat : Qui habet aures audiendi, audiat.

10. Et cum esset singularis, interrogaverunt eum hi qui cum eo erant duodecim, parabolam.

11. Et dicebat eis : Vobis datum est nosse mysteria regni Dei, illis autem qui foris sunt, in parabolis omnia fiunt :

12. Ut videntes videant, et non vident; et audientes audiant, et non intelli-

Saint Luc. VIII, 4-18.

4. Cum autem turba plurima conveniret, et de civitatibus properarent ad eum, dixit per similitudinem :

5. Exiit qui seminat, seminare semen suum, et dum seminat, aliud cecidit secus viam, et conculeatum est, et volucres caeli comederunt illud.

6. Et aliud cecidit supra petram, et natum aruit, quia non habebat humorem.

7. Et aliud cecidit inter spinas, et simul exortis spinas suffocaverunt illud.

8. Et aliud cecidit in terram bonam, et ortum fecit fructum centuplum. Haec ibi dicens clamabat : Qui habet aures audiendi, audiat.

9. Interrogabant autem eum discipuli eius, quae esset haec parabola.

10. Quibus ipse dixit : Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis ; ut videntes non videant, et audientes non intelligant.

11. Est autem haec parabola : Semen est verbum Dei.

12. Qui autem secus viam, hi sunt qui audiunt; deinde venit diabolus, et tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant.

13. Nam qui supra petram, qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum, et hi radices non habent, qui ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt.

14. Quod autem in spinas cecidit, hi sunt qui

Saint Matthieu. XIII.

vident, et audientes non audiunt, neque intelligunt.

14. Et adimplerit in eis prophetia Isaiae dicens : Auditis audientes, et non intelligetis, et videntes videbitis, et non videbitis.

15. Incrassatum est enim cor populi huius, et auribus graviter audiverunt, et oculos suos clausurunt; nequando videat oculis, et auribus audiant, et corde intelligant, et convertantur, et sanentur eos.

16. Vestri autem beati oculi, quia vident, et aures vestrae, quia audiunt.

17. Amen quippe dico vobis, quia multi prophetae et iusti cupierunt videre quae videtis, et non viderunt, et audire quae auditis, et non audierunt.

18. Vos ergo audite parabolam seminantis.

19. Omnis qui audit verbum regni, et non intelligit, venit malus, et rapit quod seminat in corde

Saint Matthieu. XIII.

ejus : hic est qui secus viam seminat

est.

20. Qui autem super petrosa seminat, hic est qui verbum audit, et continuo cum gaudio accipit illud.

21. Non habet autem in se radicem, sed est temporalis : facta autem tribulatione et persecutione propter verbum, continuo scandalizatur.

22. Qui autem seminat in spinis, hic est qui verbum audit, et sollicitus saeculi istius, et fallacia divitiarum suffocat verbum, et sine fructu efficitur.

23. Qui vero in terram bonam seminat, hic est qui audit verbum, et intelligit, et fructum afferit, et facit aliquid centesimum, aliud autem sexagesimum, aliud vero trigiesimum.

24. Aliam parabolam proposuit illis, dicens : Simile factum est regnum caelorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo.

25. Cum autem dormirent homines, venit inimicus ejus, et superseminavit zizania in medio tritici, et abiit.

26. Cum autem crevisset herba, et fructum fecisset, tunc apparuerunt et zizania.

27. Accedentes autem servi patrisfamilias, dixerunt ei : Domine, homo huiusmodi semens seminasti in agro tuo ? unde ergo habet zizania ?

28. Et ait illis : Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei : Vis, immites, et colligimus ea ?

29. Et ait : Non, ne furculetis zizania, eradicetis simul cum eis et triticum.

Saint Marc. IV.

gant; nequando convertantur, et dimittantur eis peccata.

13. Et ait illis : Nescitis parabolam hanc, et quomodo omnes parabolae cognoscantur ?

14. Qui seminat, verbum seminat.

15. Hi autem sunt qui circa viam, ubi seminat verbum, et cum audierint, confestim veniunt Satanas, et auferit verbum quod seminatum est in cordibus eorum.

16. Et hi sunt similes, qui super petrosa seminantur; qui cum audiverint verbum, statim cum gaudio accipiunt illud.

17. Et non habent radicem in se, sed temperata sunt : deinde orta tribulatione et persecutione propter verbum, confestim scandalizantur.

18. Et alii sunt qui in spinis seminantur; hi sunt qui verbum audiunt.

Saint Luc. VIII.

audierunt, et sollicitudines, et divitias, et voluptatibus terrae emptes suffocantur, et non referunt fructum.

13. Quod autem in bonam terram, hi sunt qui in corde bono et optimo audientes verbum retinent, et fructum afferunt in patientia.

16. Nemo autem lucernam accendens, operit eam vase, aut subius lectum ponit, sed supra candelabrum ponit, ut intrantes videant lumen.

17. Non est enim occultatum, quod non manifestetur, nec absconditum quod non cognoscatur, et in palam veniat.

18. Videte ergo quomodo auditis. Qui enim habet, dabitur illi, et quicquid non habet, etiam quod putat se habere, auferetur ab illo.

(La suite au chapitre précédent.)

Saint Marc. IV.

19. Et erumna saeculi, et deceptio divitiarum et circa reliqua concupiscentiae, introentes suffocant verbum, et sine fructu efficitur.

20. Et hi sunt qui super terram bonam seminant, qui audiunt verbum, et suscipiunt et fructificant unum triginta, unum sexaginta, et unum centum.

21. Et dicebat illis : Numquid venit in coram ut sub modo ponatur, aut sub lecto ? nonne ut super candelabrum ponatur ?

22. Non est enim aliquid absconditum, quod non manifestetur : nec factum est occultum, sed ut in palam veniat.

23. Si qui habet aures audiendi, audiat.

24. Et dicebat illis : Videte quid audiat, in qua mensura mensueritis, remittetur vobis, et adjiciatur vobis.

25. Qui enim habet, dabitur illi, et qui non habet, etiam quod habet, auferetur ab eo.

26. Et dicebat : Sic est regnum Dei, quomodo hinc jaciat semenem in terram.

27. Et dormiat, et exurgat nocte et die, et semen germinet, et crescat dum nascit ille.

28. Utro enim terra fructificat, primum herbarum, deinde spicarum, deinde plenum frumentum in spica.

29. Et cum produxerit fructus, statim mittit falces, quoniam dicit messis.

30. Et dicit : Cui assimilabimus regnum Dei ? aut cui parabolae comparabimus illud ?

31. Sicut granum sinapis, quod cum

(1) Le parallèle et l'enchaînement des textes de saint Matthieu et de saint Marc nous obligent de placer ici ce fait que saint Luc rappelle plus loin. Le mot *foris*, qui se trouve dans les trois Évangélistes, prouve que cela arriva lorsque Jésus était encore dans la maison; et l'on va voir qu'après il en sortit pour aller vers la mer. Il faut observer que les Hébreux n'ayant point dans leurs verbes le plus-que-parfait, disent *Venerunt* pour *Venerunt*. On peut donc le prendre ici en ce sens.

Saint Marc. V.

tis omnibus, assumit patrem et matrem puella, et qui secum erant, et ingreditur ubi puella erat jacens.

41. Et tenens manum puella, ait illi : Talitha, cumi, quod est interpretatum, Puella (tibi dico), surge.
42. Et confestim surrexit puella, et ambulabat : erat autem annorum duodecim, et obstupuerat stupore magno.
43. Et præcepit illis vehementer, ut nemo id sciret : et dixit dari illi manducare. *(La suite au chapitre XXIII.)*

CHAPITRE XXII.

Guerison de deux aveugles et d'un possédé muet.

Saint Matthieu. IX. 27-34.

27. Et transeunte inde Jesu, secuti sunt eum duo cæci, clamantes et dicentes : Miserere nostri, fili David.

28. Cum autem venisset domum, accesserunt ad eum cæci. Et dixit eis Jesus : Creditis quia hoc possum facere vobis ? Dicunt ei : Uti que, Domine.

29. Tunc tetigit oculos eorum, dicens : Secundum fidem vestram fiat vobis.

30. Et aperti sunt oculi eorum, et comminatus est illis Jesus, dicens : Videte ne quis sciat.

31. Illi autem exeuntes, diffamaverunt eum in tota terra illa.

32. Egressus autem illis, ecce obtulerunt et hominum turba, demonium habentem.

33. Et ejecto demonio, locutus est mutus, et mirata sunt turba, dicentes : Nunquam apparuit sic in Israel.

34. Pharisei autem dicebant : In principe demoniorum ejecit demones. *(La suite au chapitre suivant.)*

CHAPITRE XXIII.

Jesus méprisé dans sa patrie, parcourt la Galilée.

Saint Matthieu. XIII. 54 et suivants.

54. Et veniens in patriam suam, docebat eos in synagoga eorum, ita ut mirarentur, et dicerent : Unde haec sapientia hæc, et virtutes ?

55. Nonne hic est fabri filius ? nonne mater ejus dicitur Maria, et fratres ejus, Jacobus, et Joseph, et Simon, et Judas ?

56. Et sorores ejus, nonne omnes apud nos sunt ? unde ergo hunc omnia ista ?

57. Et scandalizabantur in eo : Jesus autem dixit eis : Non est propheta sine honore, nisi in patria sua et in domo sua.

58. Et non fecit ibi virtutes nullas, propter incredulitatem eorum (1). *(La suite au chapitre XXV.)*

Saint Matthieu. IX. 35 et suivants.

35. Et circumbat Jesus omnes civitates et castella, docens in synagoga eorum, et prædicans Evangelium regni, et curans omnem languorem, et omnem infirmitatem.

36. Videns autem turbas, misertus est eis ; quia erant vexati, et jacentes sicut oves non habentes pastorem.

37. Tunc dicit discipulis suis : Messis quidem multa, operarii autem pauci.

38. Rogate ergo dominum messis, ut mittat operarios in messem suam.

(1) L'enchaînement du texte de saint Marc nous oblige de rappeler ici la fin du chap. xiii de saint Matthieu, et de reprendre ensuite la fin du chap. ix qui va nous amener au chapitre x parallèle à la suite du chapitre vi de saint Marc, de manière que la fin du §. 6 de saint Marc est parallèle au §. 35 du chapitre ix de saint Matthieu, et le §. 7 parallèle au §. 1 du chap. x. M. Arnauld rappelle ici le texte de saint Luc, iv. 16-30, c'est-à-dire, qu'il confonit cette seconde prédication de Jésus dans Nazareth avec la première dont nous avons parlé au chapitre v de la 1re partie. Nous suivons l'ordre des textes parallèles de saint Marc et de saint Luc.

CHAPITRE XXIV.

Mission des douze apôtres : instruction que Jesus leur donne.

Saint Matthieu. X. 1 et suivants.

1. Et convocatis duodecim discipulis suis, dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos, et curarent omnem languorem et omnem infirmitatem.

2. Duodecim autem apostolorum nomina sunt hæc : Primus, Simon, qui dicitur Petrus, et Andreas frater ejus :

3. Jacobus Zebedæi, et Joannes frater ejus : Philippus, et Bartholomæus : Thomas et Matthæus publicanus : Jacobus Alphaei, et Thaddeus :

4. Simon Cananæus, et Judas Iscariotes, qui et tradidit eum.

5. Hos duodecim misit Jesus, præcipiens eis, dicens : In viam gentium ne intraveritis.

6. Sed potius ite ad oves quæ perierunt, domus Israel.

7. Euntes autem prædicate, dicens : Quia appropinquavit regnum cælorum.

8. Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones ejicite : gratis accipitis, gratis date.

9. Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris :

10. Non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam : dignus enim est operarius cibo suo.

11. In quacunque autem civitatem aut castellum intraveritis, interrogate quis in ea dignus sit, et ibi manete, donec exeratis.

12. Intrantes autem in domum, salutate eam dicentes : Pax huic domui.

13. Et si quidem fuerit domus illa digna, veniet pax vestra super eam : si autem non fuerit digna, pax vestra revertetur ad vos.

14. Et in quacunque non receperit vos, neque audierit sermones vestros : exeuntes foras de domo vel civitate, excutite pulverem de pedibus vestris.

15. Amen dico vobis : Tolerabilius erit terre Sodomorum et Gommorrhœorum in die judicii quam illi civitati.

16. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum : estote ergo prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ.

17. Cavete autem ab hominibus : tradent enim vos in concilium, et in synagogas suis flagellabunt vos :

18. Et ad presides et ad reges ducentini propter me, in testimonium illis et gentibus.

19. Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo ait quid loquamini : dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini.

20. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.

21. Tradet autem frater fratrem in mortem, et pater filium : et insurgent filii in parentes, et mox eos interficient.

22. Et eritis odio omnibus propter nomen meum : qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

23. Cum autem persequerent vos in civitate ista, fugite in aliam. Amen dico vobis, non consummabitur civitas Israel donec veniat Filius hominis.

24. Non est discipulus super magistrum, nec servus super dominum suum.

25. Sufficit discipulo ut sit sicut magister ejus, et servo, sicut dominus ejus. Si patremfamilias Beezebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus ?

26. Ne ergo timeatis : nihil enim est opertum, quod non revelabitur, et occultatum, quod non scietur.

27. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, et quod in aure auditis, prædicate super tecta.

Saint Marc. VI. 7-13.

7. Et vocavit duodecim, et cepit eos mittere binos, et dabat illis potestatem spirituum immundorum.

8. Et præcepit eis ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, non peram, non panem, neque in zona es :

9. Sed calceatos sandaliis, et ne induerent duas tunicas.

10. Et dicebat eis : Quicumque introveritis in domum, illic manete donec exeratis inde.

11. Et quicumque non receperint vos, nec audierint vos : exeuntes inde, excutite pulverem de pedibus vestris, in testimonium illis.

12. Et quicumque non receperint vos, nec audierint vos : exeuntes inde, excutite pulverem de pedibus civitatis illa, etiam pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium supra illos. *(La suite à la fin de ce chapitre.)*

13. Et in quacunque domum intraveritis, ibi manete, et inde ne exeatis.

14. Et in quacunque non receperint vos, neque audierint vos : exeuntes inde, excutite pulverem de pedibus vestris, in testimonium supra illos. *(La suite à la fin de ce chapitre.)*

15. Et in quacunque domum intraveritis, ibi manete, et inde ne exeatis.

16. Et in quacunque non receperint vos, neque audierint vos : exeuntes inde, excutite pulverem de pedibus civitatis illa, etiam pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium supra illos. *(La suite à la fin de ce chapitre.)*

17. Euntes autem prædicate, dicens : Quia appropinquavit regnum cælorum.

18. Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones ejicite : gratis accipitis, gratis date.

19. Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris :

20. Non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam : dignus enim est operarius cibo suo.

21. In quacunque autem civitatem aut castellum intraveritis, interrogate quis in ea dignus sit, et ibi manete, donec exeratis.

22. Intrantes autem in domum, salutate eam dicentes : Pax huic domui.

23. Et si quidem fuerit domus illa digna, veniet pax vestra super eam : si autem non fuerit digna, pax vestra revertetur ad vos.

24. Et in quacunque non receperit vos, neque audierit sermones vestros : exeuntes foras de domo vel civitate, excutite pulverem de pedibus vestris.

25. Amen dico vobis : Tolerabilius erit terre Sodomorum et Gommorrhœorum in die judicii quam illi civitati.

26. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum : estote ergo prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ.

27. Cavete autem ab hominibus : tradent enim vos in concilium, et in synagogas suis flagellabunt vos :

28. Et ad presides et ad reges ducentini propter me, in testimonium illis et gentibus.

29. Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo ait quid loquamini : dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini.

30. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.

31. Tradet autem frater fratrem in mortem, et pater filium : et insurgent filii in parentes, et mox eos interficient.

32. Et eritis odio omnibus propter nomen meum : qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

33. Cum autem persequerent vos in civitate ista, fugite in aliam. Amen dico vobis, non consummabitur civitas Israel donec veniat Filius hominis.

34. Non est discipulus super magistrum, nec servus super dominum suum.

35. Sufficit discipulo ut sit sicut magister ejus, et servo, sicut dominus ejus. Si patremfamilias Beezebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus ?

36. Ne ergo timeatis : nihil enim est opertum, quod non revelabitur, et occultatum, quod non scietur.

37. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, et quod in aure auditis, prædicate super tecta.

28. Et nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius timeate eum qui potest et animam et corpus perdere in gehennam.
29. Nomen duo passeris assis vaneunt? et unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro.
30. Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt.
31. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos.
32. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo qui in caelis est.
33. Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo et eum coram Patre meo qui in caelis est.
34. Nolite arbitrari quia pacem venierem mittere in terram: non veni pacem mittere, sed gladium.
35. Veni enim separare hominem adversus patrem suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum adversus sororum suam.
36. Et inimici hominis domestici eius.
37. Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus: et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus.
38. Et qui non accipit crucem suam, et sequitur me, non est me dignus.
39. Qui invenit animam suam, perdet illam, et qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam.
40. Qui recipit vos, me recipit, et qui me recipit, recipit eum qui me misit.
41. Qui recipit prophetam in nomine prophetae, mercedem prophetae accipiet: et qui recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet.
42. Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aque frigida tantum in nomine discipuli: amen dico vobis, non perdet mercedem suam.

Saint Matthieu. XI.

1. Et factum est cum consummasset Jesus, praecipiens duodecim discipulis suis, transiit inde ut doceret et predicaret in civitatibus eorum (1).

(La suite au chap. XI.)

Saint Marc. VI.

12. Et exequens praedicabant, ut pontentiam agerent.

13. Et demonia multa eiciebant, et ungebant oleo multos aegros, et sanabant (1).

(La suite au chap. suivo.)

Saint Luc. IX.

6. Egressi autem, circumibant per castella, evangelizantes et curantes ubique (1).

(La suite au chap. suivo.)

CHAPITRE XXV.

Découlation de saint Jean-Baptiste. Inquiétude d'Hérode.

Saint Matthieu. XIV, 1-13.

1. In illo tempore, audivit Herodes tetrarcha factum Jesu.

2. Et ait pueris suis: Hic est Joannes Baptistae; ipse surrexit a mortuis, et idcirco virtutes operantur in eo (2).

3. Herodes enim tenuit Joannem, et alligavit eum, et posuit in carcere propter Herodiadem uxorem fratris sui.

4. Dicebat enim illi Joannes: Non licet tibi habere eam.

5. Et volens illum occidere, timuit populum; quia sciebat prophetam eum habebant.

Saint Marc. VI, 14-29.

14. Et audivit rex Herodes (manifestum enim factum est nomen ejus) et dicebat: Quia Joannes Baptistae surrexit a mortuis, et propterea virtutes operantur in illo (2).

15. Alii autem dicebant: Quia Elias est; alii vero dicebant: Quia propheta unus de antiquis surrexit.

16. Quo audito, Herodes ait: Quem ego decollavi Joannem, hic a mortuis resurrexit.

17. Ipse enim Herodes misit, ac tenuit Joannem, et vincit eum in carcere, propter Herodiadem uxorem Philippii fratris sui, qui duxerat eam.

Saint Luc. IX, 7-9.

7. Audivit autem Herodes tetrarcha omnia quae fiebant ab eo, et haesitabat eo quod diceretur a quibusdam (2).

8. Quia Joannes surrexit a mortuis; a quibusdam vero: Quia Elias apparuit; ab aliis autem: Quia propheta unus de antiquis surrexit.

9. Et ait Herodes: Joannem ego decollavi; quis est autem iste, de quo talia audio? Et querebat videre eum.

18. Quo audito, Herodes ait: Quem ego decollavi Joannem, hic a mortuis resurrexit.

17. Ipse enim Herodes misit, ac tenuit Joannem, et vincit eum in carcere, propter Herodiadem uxorem Philippii fratris sui, qui duxerat eam.

(1) La parabole de ces trois textes oblige de les placer ici; c'est la conclusion du récit des trois Évangélistes touchant la mission des apôtres; et c'est ici que se termine le déplacement qu'on a lieu d'attribuer aux copies dans l'Évangile de saint Matthieu; car le fait suivant a nous ramener au chapitre xv de cet Évangéliste, qui depuis cet endroit se trouve parfaitement d'accord avec les trois autres.

(2) La parabole de ces trois textes montre qu'il faut revenir ici au texte du chapitre xiv de saint Matthieu. Dans le texte de saint Marc, vi, 14, au lieu de *dicere*, on lisait anciennement *dicere*, qui paraît mieux s'accorder avec l'expression de saint Luc, 9, *quo diceretur a quibusdam*, et même avec celle de saint Marc au v, 16: *quo audito, Herodes ait*.

Saint Matthieu. XIV.

6. Die autem natalis Herodis, saltavit filia Herodiadis in medio, et placuit Herodi.
7. Unde cum juramento pollicitus est ei dare quodcumque postlisset ab eo.
8. At illa praevenit a matre sua; Da mihi, inquit, hic in disco caput Joannis Baptistae.
9. Et contristatus est rex; propter juramentum autem, et eos qui pariter recumbebant, jussit dari.
10. Misitque, et decollavit Joannem in carcere.
11. Et allatum est caput ejus in disco, et datum est puellae, et attulit matri suae.
12. Et accedentes discipuli ejus, tulerunt corpus ejus, et sepelierunt illud, et venientes nuntiaverunt Jesu.
13. Quod cum audisset Jesus, secessit inde in navicula, in locum desertum seorsum; et cum audissent turbae, secutae sunt eum pedestres de civitatibus (1).
- (La suite au chapitre suivo.)
25. Et contristatus est rex propter juramentum, et propter simul discumbentes noluit eum contristare:
27. Sed misso speculatore, praecipit alteri caput ejus in disco. Et decollavit eum in carcere.
28. Et attulit caput ejus in disco, et dedit illi puellae, et puella dedit matri suae.
29. Quo audito, discipuli ejus venerunt, et tulerunt corpus ejus, et posuerunt illud in monumento.

Saint Luc. IX.

18. Dicebat enim Joannes Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui.
19. Herodias autem insidiabatur illi, et volebat occidere eum, nec poterat.
20. Herodes enim metuebat Joannem; sciens eum virum iustum et sanctum; et custodiebat eum, et audito eo multa faciebat, et libenter eum audiebat.
21. Et cum dies opporturus accidisset, Herodes natalis sui convium fecit principibus, et tribunus, et primis Galilaeae.
22. Cumque introisset filia ipsius Herodiadis, et saltasset, et placuisset Herodi, simulque recumbentibus, rex ait puella: Peto a me quod vis, et dabo tibi.
23. Et juravit illi: Quia quidquid petieris, dabo tibi, licet dimidium regni mei.
24. Quae cum exisset, dixit matri suae: Quid petam? At illa dixit: Caput Joannis Baptistae.
25. Cumque introisset statim cum festinatione ad regem, petivit dicens: Volo ut proximus dies mihi in disco caput Joannis Baptistae.
26. Et contristatus est rex propter juramentum, et propter simul discumbentes noluit eum contristare:
27. Sed misso speculatore, praecipit alteri caput ejus in disco. Et decollavit eum in carcere.
28. Et attulit caput ejus in disco, et dedit illi puellae, et puella dedit matri suae.
29. Quo audito, discipuli ejus venerunt, et tulerunt corpus ejus, et posuerunt illud in monumento.

CHAPITRE XXVI.

Retour des apôtres. Retraite de Jésus. Multiplication des cinq pains.

Saint Matthieu. XIV, 14-21.

14. Et exiens vidit turbam multam, et misertus est eis, et curavit languidos eorum.

15. Vespere autem factum, accesserunt ad eum discipuli ejus, dicens: Desertus est locus, et hora jam preterit: dimitte turbas, ut eutes in castellis emant sibi escas.

16. Jesus autem dixit eis: Non habent necesse ire, date illis vos manducare.

17. Responderunt ei: Non habemus hic, nisi quinque panes et duas pisces.

18. Qui ait eis: Afferte mihi illos huc.

Saint Marc. VI, 30-44.

30. Et convenientes apostoli ad Jesum, renuntiaverunt et omnia quae egerant et docuerant.

31. Et ait illis: Venite seorsum in desertum locum, et requiescite paululum. Erant enim qui veniebant et redibat multi: et nee spatium manducandum sibi habebant.

32. Et ascendentes in navim, abierunt in desertum locum seorsum.

33. Et viderunt eos abeuntes, et cognoverunt multi: et pedestres de omnibus civitatibus concurrent illuc, et praevenuerunt (2).

Saint Luc. IX, 10-17.

10. Et reversi apostoli; narraverunt illi quaecumque fecerunt, et assumptis illis successit seorsum in locum desertum, qui est Bethsaida.

11. Quod cum cognovissent turbae, secutae sunt illum, et excepti eos, et ibi sedebat cum discipulis suis.

12. Dies autem operaret declinare, et accedentes duodecim, dixerunt illi: Dimitte turbas, ut eutes in castellis emant sibi escas.

13. Et viderunt eos abeuntes, et cognoverunt multi: et pedestres de omnibus villisque que circa sunt, direrant, et inveniant escas, et manducant hi?

Saint Jean. VI, 1-14.

1. Post haec abiit Jesus trans mare Galilaeae, quod est Tiberiadis.

2. Et sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa quae faciebat super his qui intrabantur.

3. Subiit ergo in montem Jesus, et ibi sedebat cum discipulis suis.

4. Erat autem proximum Pascha, dies festus Judaeorum.

5. Cum sublevarisset ergo oculos Jesus, et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum, dixit ille ad Philippum: Unde venis tu, ut manducant hi?

(1) C'est ici que M. Thoynard place le texte de saint Matthieu, xi, 20-24, contenant les reproches de Jésus contre les villes de Bethsaida, Corozain et Capharnaüm; aucun texte des Évangélistes n'amenant ici ce fragment de saint Matthieu, j'ai préféré le laisser joint au texte du chapitre xi de cet Évangéliste.

(2) Saint Marc et saint Luc seuls parlent du retour des apôtres: ce qu'il est de la retraite de Jésus, rappelle ce que saint Matthieu en a dit au v, 13, qui s'est trouvé joint

S. Matthieu. XIV.

19. Et cum jussisset turbam discumbere super fenum, accepit quibus panibus et duobus piscibus aspiciens in eorum, benedixit et fregit, et dedit. Discipulis panes discipulis autem turbis.

20. Et manducaverunt omnes, et saturati sunt, et tulerunt reliquias, duodecim cophinos fragmentorum plenos.

21. Manducantur autem fuit numerus quinque milia virorum, exceptis mulieribus et parvulis.

(La suite au chapitre suivant.)

Saint Marc. VI.

centis denariis panes, et dabimus illis man duos.

38. Et dicit eis : Quare panes habetis ? Ille, et vi dete. Et cum cognovissent, dicunt : Quinque et duos pisces.

39. Et præcepit illis ut accumbere facerent omnes super veridæ fenum.

40. Et discubuerunt in centenas et quinquagenas.

41. Et accepit quinque duobus piscibus, intensus in eorum benedixit, et fregit panes, et dedit discipulis suis, ut ponerent ante eos, et duos pisces divisit omnibus.

42. Et manducaverunt omnes, et saturati sunt.

43. Et sustulerunt reliquias, fragmentorum duodecim cophinos plenos, et de piscibus.

44. Erant autem qui manducaverunt quinque millia virorum.

Saint Marc. VI.

34. Et extens vias turbam multam Jesus : et miserat eis super eos, qui erant sicut oves non habentes pastorem, et coepit illos docere multa.

35. Et cum jam hora multa fieret, accesserunt discipuli ejus, dicentes : Desertus est locus hic, et jam hora præterit.

36. Dimitte illos, ut euntes in proxima villas et vicos, emant sibi cibos, quos manducant.

37. Et respondens, ait illis : Dale illis vos manducare. Et dixerunt ei : Nante emanus (1) du-

Saint Luc. IX.

quia hic in loco deserto sumus.

13. Ait autem ad illos : Vos date illis manducare. At illi dixerunt : Non nobis plus quam quinque panes et duo pisces, nisi forte nos edamus, et discipulos suos : ceterum in omnem hanc turbam essas.

14. Erant autem fere viri quinque milia. At ille ad discipulos suos : Certe illos discumbere per convivia quinquagenos.

15. Et ha fecerunt, et discumbere fecerunt omnes.

16. Accepit autem quinque panes et duobus pis-

Saint Luc. IX.

eibus, respexit in eorum, et benedixit illis, et fregit, et distribuit discipulis suis, ut ponerent ante turbas.

17. Et manducaverunt omnes et saturati sunt : et sublatum est quod superfluum illis, fragmentorum copiosum dandecim.

(La suite au chapitre VII de la IVe partie.)

partes, per fragmenta, ne perant.

13. Collegerunt ergo, et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, quos superfuerunt his qui manducaverunt.

14. Illi ergo homines, cum viderent quod Jesus fecerat signum, dicebant : Quia hic est vere propheta, qui venturus est in mundum.

Saint Jean. VI.

6. Hoc autem dicebat tentans eum : ipse enim sciebat quid esset facturus.

7. Respondit ei Philippus : Ducentorum denariorum panes non sufficient eis, ut unusquisque modicum quid accipiat.

8. Dicit ei unus ex discipulis ejus, Andreas frater Simonis Petri :

9. Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, et duos pisces, sed hæc quid inter tantos ?

10. Dixit ergo Jesus : Facite homines discumbere : (erat autem fenum multum in loco) discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia.

11. Accepit ergo Jesus panes, et cum gratias egisset, distribuit discumbentibus ; similior et ex piscibus quantum volebant.

12. Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis : Colligite que superaverunt in partes, per fragmenta, ne perant.

13. Collegerunt ergo, et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, quos superfuerunt his qui manducaverunt.

14. Illi ergo homines, cum viderent quod Jesus fecerat signum, dicebant : Quia hic est vere propheta, qui venturus est in mundum.

Saint Matthieu. XIV.

ascendit in montem solus orare : vespere autem facto, solus erat ibi.

24. Navicula autem in medio mari jachabatur. Iacobus et Petrus, et alii contrarius ventus.

25. Quarta autem vigilia noctis, venit ad eos ambulans supra mare.

26. Et videntes eum super mare ambulantem, turbati sunt, dicentes : Quia phantasma est. Et præ timore clamaverunt.

27. Statimque Jesus locutus est eis, dicens : Hæbete fiduciam : ego sum, et conturbati sunt : et statim locutus est cum eis, et dixit eis : Confidite in ego sum, nolite timere.

28. Respondens autem Petrus, dixit : Domine, si tu es, jube me ad te venire super aquas.

29. At ipse ait : Veni. Et descendens Petrus, et navicula, ambulabat super aquam, et venit ad Jesum.

30. Videns vero ventum validum, timuit : et cum coepisset mergi clamavit, dicens : Domine, salvum me fac.

31. Et continuo Jesus accedens manum apprehendit eum, et ait illi : Modice fidei, quare dubitasti ?

32. Et cum ascendissent in naviculam, cessavit ventus.

33. Qui autem in navicula erant, venerunt, et adoraverunt eum dicentes : Vere Filius Dei es.

34. Et cum transfretassent, venerunt in terram Genesareth.

35. Et cum cognovissent eum viri loci illius, miserunt in universam regionem illam, et obtulerunt ei omnes male habentes.

36. Et rogabant eum, ut vel fibrariam vestimenti ejus tangerent, et quicumque tetigerunt salvati sunt.

(La suite au chapitre 1er de la IVe partie.)

Saint Marc. VI.

46. Et cum dimisisset eos, abiit in montem orare : et post sero esset, erexit navis in medio mari, et ipse solus in terra.

47. Et videntes eos laborantes in remigando (erat enim ventus contrarius eis), et circa quartam vigiliam noctis, venit ad eos ambulans supra mare, et volebat præterire eos.

48. At illi, ut viderunt eum ambulantem supra mare, putaverunt phantasma esse, et exclamaverunt.

49. At ille, ut viderunt eum ambulantem supra mare, et proximum navi fieri, et timuerunt.

50. Ille autem dicit eis : Ego sum : nolite timere.

51. Voluerunt ergo accipere eum in navim : et iterum navis fuit ad terram, in quam ibant.

52. Altera die, turba que stabat trans mare, vidit quia navicula alia non erat ibi nisi una, et quia non introisset cum discipulis suis Jesus in navim, sed soli discipuli ejus abissent.

53. Alia vero supervenerunt naves a Thiberide, juxta locum ubi manducaverant panem, gratias agens Domino.

54. Cum ergo viderisset turba quia Jesus non esset ibi, neque discipuli sui, ascenderunt in naviculas, et venerunt Captharum, quaerentes Jesum.

(La suite au chapitre suivant.)

55. Et quocumque introibat, in vicos, vel in villas, aut civitates, in plateis ponebat infirmos, et deprecabatur eum, ut vel fibrariam vestimenti ejus tangerent, et quocumque tangebant, sanati erant.

(La suite au chapitre 1er de la IVe partie.)

DISCOURS DE JESUS-CHRIST SUR LE PAIN DU OIEL.

Saint Jean. VI, 25 et suivants.

25. Et cum invenissent eum trans mare, dixerunt ei : Rabbi, quando hæc venisti ?

26. Respondit eis Jesus, et dixit : Amen, amen dico vobis, queritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducastis eis panibus, et saturati estis.

27. Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis : hæc enim Pater signavit Deus.

28. Dixerunt ergo ad eum : Quid faciemus ut operemur opera Dei ?

29. Respondit Jesus, et dixit eis : Hoc est opus Dei, ut credatis in eum quem misit ille.

30. Dixerunt ergo ei : Quod ergo tu facis signum, ut videamus, et credamus tibi qui operaris ?

31. Patres nostri manducaverunt manna in deserto, sicut scriptum est : Panem de celo dedit eis manducare.

au récit du chapitre précédent. M. Thoyrand place ici après le retour des apôtres le texte de saint Matthieu, xi, 25 et suivants. Mais comme aucun texte n'annonce ici ce fragment, j'ai encore préféré le laisser à la suite des versets qui le précèdent au chapitre xi de saint Matthieu.

(1) Selon le grec, le sens est omnesus avec un point interrogatif à la fin de la phrase ; et il y a lieu de presumer que c'est la leçon primitive de ce texte.

32. Dixit ergo eis Jesus : Amen, amen dico vobis : Non Moyses dedit vobis panem de caelo, sed Pater meus dat vobis panem de caelo verum.
33. Panis enim Dei est, qui de caelo descendit, et dat vitam mundo.
34. Dixerunt ergo ad eum : Domine, semper da nobis panem hunc.
35. Dixit autem eis Jesus : Ego sum panis vite : qui venit ad me, non esuriet, et qui credit in me, non sitiet unquam.
36. Sed dixi vobis, quia et vidistis me, et non creditis.
37. Omne quod dat mihi Pater, ad me venit : et eum qui venit ad me, non ejciam foras :
38. Quia descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.
39. Hæc est autem voluntas ejus qui misit me, Patris, ut omne quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in novissimo die.
40. Hæc est autem voluntas Patris mei, qui misit me, ut omnis qui videt Filium, et credit in eum, habeat vitam æternam, et ego resuscitabo eum in novissimo die.
41. Murmurabant ergo Judæi de illo, quia dixerunt : Ego sum panis vivas qui de caelo descendi.
42. Et dicebant : Nonne hic est Jesus filius Joseph, cujus nos novimus patrem et matrem? Quomodo ergo dicit hic : Quia de caelo descendit?
43. Respondit ergo Jesus, et dixit eis : Nolite murmurare in invicem.
44. Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum, et ego resuscitabo eum in novissimo die.
45. Est scriptum in prophetis : Et erunt omnes docibiles Dei. Omnis qui audivit a Patre, et didicit, venit ad me.
46. Non quia patrem vidit quisquam, nisi is qui est a Deo; hic vidit Patrem.
47. Amen, amen dico vobis : Qui credit in me, habet vitam æternam.
48. Ego sum panis vite.
49. Patres vestri manducaverunt manna in deserto, et mortui sunt.
50. Ille est panis de caelo descendens : ut si quis ex me manducaverit, non moriatur.
51. Ego sum panis vivus, qui de caelo descendit.
52. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum; et panis quem ego dabo, caro mea est, pro mundi vita.
53. Litigabant ergo Judæi ad invicem dicentes : Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?
54. Dixit ergo eis Jesus : Amen, amen dico vobis : Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.
55. Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, et ego resuscitabo eum in novissimo die.
56. Caro enim mea verò est cibus, et sanguis meus verò est potus.
57. Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo.
58. Sicut misit me vivens Pater, et ego vivo propter Patrem; et qui manducat me, et ipse vivet propter me.
59. Ille est panis qui de caelo descendit : non sicut manducaverunt patres vestri manna, et mortui sunt; qui manducat hunc panem, vivet in æternum.
60. Hæc dixit in synagoga docens in Capernaum.
61. Multi ergo audientes eis discipulis ejus, dixerunt : Durus est hic sermo, et quis potest eum audire?
62. Sciens autem Jesus apud semetipsum, quia murmuraret de hoc discipuli ejus, dixit eis : Hæc vos scandalizat?
63. Et ergo vidistis Filium hominis ascendentem ubi erat prius?
64. Spiritus est, qui vivificat; caro non prodest quidquam; verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt.
65. Sed sunt quidam ex vobis, qui non credunt. Sciebat enim ab initio Jesus qui essent non credentes, et quis traditurus esset eum.
66. Et dicebat : Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo.
67. Ex hoc multi discipulorum ejus abierunt retro, et jam non cum illo ambulabant.
68. Dixit ergo Jesus ad duodecim : Numquid et vos vultis abire?
69. Respondit ergo Simon Petrus : Domine, ad quem illinus? verba vita æternam habes :
70. Et nos credidimus et cognovimus quia tu es Christus Filius Dei?
71. Respondit eis Jesus : Nonne ego vos duodecim elegi? et ex vobis unus dissolubus est.
72. Dicebat autem Judas Simonis Iscariotem; hic enim erat traditurus eum, cum esset unus ex duodecim.

Saint Jean. VII.

1. Post hæc autem ambulabat Jesus in Galilee, non enim volebat in Judeam ambulare, quia querebant eum Judæi interire.
(La suite au chapitre Ier de la Ve partie.)

QUATRIÈME PARTIE.

Qui comprend ce qui s'est passé depuis la troisième Pâque célébrée par Jésus-Christ après son baptême, jusqu'à la fête des Tabernacles de la même année.

CHAPITRE PREMIER.

Scandale pris par les pharisiens sur des mains non lavées.
Discours de Jésus sur la pureté du cœur.

Saint Matthieu. XV, 1-20.

1. Tunc accesserunt ad eum ab Jerusalem scribæ et pharisei, dicentes :
2. Quare discipuli tui transgredierunt traditionem seniorum? non enim lavant manus suas cum panem manducant.
3. Ipse autem respondens, ait illis : Quare et vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram? Nam Deus dixit :
4. Honora patrem et matrem; et, Qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur.
5. Vos autem dicitis : Quicumque dixerit patri vel matri, Munus quodcumque est ex me, tibi proderit :
6. Et non honorificabit (1) patrem suum aut matrem suam : et irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.
7. Hypocrite, bene prophetavit de vobis Isaias, dicens :
8. Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.
9. Sine causa autem colunt me, docentes doctrinas et mandata hominum.
10. Et convocatis ad se turbis, dixit eis : Audite et intelligite.
11. Non quod intrat in os, conquinat hominem : sed quod procedit ex ore, hoc conquinat hominem.
12. Tunc accedentes discipuli ejus, dixerunt ei : Scis quia pharisei, auditum verbo hoc, scandalizati sunt?
13. At ille respondens, ait : Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur.
14. Simile illis : cæci sunt, et duces cæcorum : cæcus autem, si cæco ducatur prestet, ambo in foveam cadunt.
15. Respondens autem Petrus, dixit ei : Edisseris nobis parabolas istam.
16. At ille dixit : Adhuc et vos sine intellectu estis?
17. Non intelligitis quia omne quod in os intrat, in ventrem vadit, et in secessum emittitur?
18. Que autem procedunt de ore, de corde exeunt, et ea conquinant hominem.

Saint Marc. VII, 1-23.

1. Tunc accesserunt ad eum pharisei, et quidam de scribis venientes ab Jerusalem.
2. Et cum vidissent quosdam ex discipulis ejus, communibus manibus, id est non lotis manducare panes, vituperaverunt.
3. Pharisei enim, et omnes Judæi, nisi crebro lavarent manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum.
4. Et a foro, nisi baptizentur, non comedunt, et alia multa sunt, quæ tradita sunt illis servare, baptisima calicum et utrorum, et eramentorum et lectorum.
5. Et interrogabat eum pharisei et scribæ : Quare discipuli tui non ambulantes juxta traditionem seniorum, sed communibus manibus manducant panem?
6. At ille respondens, dixit eis : Bene prophetavit Isaias de vobis hypocritis, sicut scriptum est : Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.
7. In vanum autem me colunt, docentes doctrinas et præcepta hominum.
8. Relinquentes enim mandatum Dei, tenentes traditionem hominum, baptisima utrorum et calicum, et alia similia his factis multa.
9. Et dicebat illis : Bene irritum factis præceptum Dei, ut traditionem vestram servetis.
10. Moyses enim dixit : Honora patrem tuum et matrem tuam; et, Qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur.
11. Vos autem dicitis : Si dixerit homo patri aut matri, Corban (quod est, domum), quodcumque ex me, tibi proferet.
12. Et ultra non dimittitis eum quidquam facere patri suo aut matri :
13. Rescedentes verbum Dei per traditionem vestram, quam tradidistis, et similia hujusmodi multa factis.
14. Et advocans iterum turbam, dicebat illis : Audite me, omnes, et intelligite.
15. Nihil est extra hominem introitus in eum, quod possit eum conquinare; sed que de homine procedunt, illa sunt quæ communicant hominem.

(1) Selon le grec, le sens est : et non honorificet : telle a pu être la leçon primitive, c'est-à-dire, il sera permis à cet homme de ne point honorer, il pourra alors ne point honorer son père ni sa mère. C'est la doctrine qu'enseignaient les pharisiens, et que Jésus-Christ leur reproche.